

Qorban Pesah—Halakhically Feasible?

1. שו"ת חתם סופר חלק ב (יו"ד) סימן רלו ד"ה יקרת קדשו

מ"ש מו"ח הגנ"י מה נעשה מטומאה ויחוס כהונה ואבני חשן?
הנה בס' כפתור ופרח פרק שלישי שם כ' שר"ח מפרי"ז עלה לירושלים שנת י"ז לאלף הששי ואמר להרב שרוצה להקריב קרבנות ואמר מתוך טרדה לא שאלתי על הטומאה וכהן מיוחס.
שוב כתב: הלא טומאה הותרה בציבור ומכהן מיוחס לא הזכיר כלל תירץ.
וביעב"ץ ח"א סי' פ"ט הביא ממנו בקיצור וכתב עליו שיש לשאול גם על שקלי ציבור ואולי קרבן פסח רצה להקריב דבא בטומאה בציבור ולא בעי שקלים.

והנה מבגדי כהונה לא שאלו כי פשוט הוא שאין כה"ג מעכב ונוכל להקריב בלעדו. ומ"ש מיוחס כהונה נראה דלק"מ להר"ח ז"ל דמאן לימא לן דלא יקריב אחזקה? ונחמי' בן חכלי' דהוי ל"י כהנים מיוחסים הי' מגאל השארית מן הכהונה עד יעמיד הכהן לאורים ותומים אבל לעכב הקרבה בשביל זה מאן לימא?

ומהר"י סי' קנ"ג שכ' שאין נותנים חלה לכהן קטן משום דלא ברי לן ומהרש"ל ביש"ש פ"ה דב"ק סי' ל"ה החמיר בזה שלא ליתן חרמים לכהן בזה"ד ועיי' מג"א ספי' תנ"ו היינו שלא ליתן לו ויעב"ץ ח"א סי' קל"ה החמיר בפדיון בכורים ע"ש אבל להקריב דקיימ"ל בך ה' חילו אפי' חלולי' שבהם א"כ אפי' אי קמי שמי' גלי' שנתחללה אמו הרי כל מה שהקריב כשר למה נעכב מלהקריב ולא נסמוך על חזקת כשרות אמו וחזקת כהונתו אע"ג דיש לדחות דדוקא אם הוא בן כהן בודאי רק שנודע לו אח"כ שאמו הי' גרושה או חללה נמצא הוא כהן חלל אבל מזרע כהן הוא ע"ז נאמר בך ה' חילו. אבל אנחנו ניחוש שמא הכהן הזה בן גוים הוא שבא על אמו זהו ודאי ליתא, דאפי' לפמ"ש מהרש"ל ע"י שמדות וגזרות רובם נתקלקלו היינו נשים שנאנסו ונתחללו אבל לעולם רוב בעילות מהבעל והבן המתחסס אחר אביו הרי הוא בנו ודאי רק ס' חלל ולזה מהני בך ה' חילו. ויעיי' היטב שו"ת מהרי"ט ח"א סי' קמ"ח קמ"ט השייך לכאן.

2. משנה תורה לרמב"ם, הלכות ביאת המקדש פרק ד

ז [ט] כל קרבן שאין קבוע לו זמן--אינו דוחה לא את השבת, ולא את הטומאה: שאם לא יקרב היום, יקרב למחר ולמחר מחר. וכל קרבן שקבוע לו זמן, בין קרבן ציבור בין קרבן יחיד--דוחה את השבת, ודוחה את הטומאה: ולא כל הטמאות הוא דוחה, אלא טמאת המת לבדה.

ח [י] כל קרבנות הציבור, קבוע זמנם; לפיכך כולן דוחין את השבת, ואת טומאת המת. [יא] וכל קרבן מהן שקרב בטומאה, אינו נאכל; אלא מקטירין ממנו דברים הראויין להקטרה, והשאר הראוי לאכילה נשרף, כשאר קודשים שנטמאו.

ט [יב] כיצד דוחה את הטומאה: הגיע זמנו של אותו קרבן, והיו רוב הקהל שמקריבין אותו טמאים למת, או שהיו הקהל טהורים, והיו הכהנים המקריבין טמאים למת, או שהיו אלו ואלו טהורים, והיו כלי השרת טמאים במת--הרי זה ייעשה בטומאה; ויתעסקו בו הטמאים והטהורים כאחד, וייכנסו כולן לעזרה.

יג [טז] ומניין שטומאת מת דחיה בציבור: שנאמר "ויהי אנשים, אשר היו טמאים לנפש אדם...". (במדבר טו).--כך למדו מפי השמועה, שאנשים יחידים, הם שיידחו לפסח שני, אם היו טמאים; אבל ציבור שהיו טמאי מת, אינן נדחין, אלא הטומאה תידחה מפניהם, ויעשו פסח בטומאה. והוא הדין לכל קרבן שקבוע לו זמן כפסח, שהוא דוחה את הטומאה.

3. משנה תורה לרמב"ם, הלכות קרבן פסח פרק ז

א רבים שהיו טמאי מת בפסח ראשון--אם היו מיעוט הקהל, הרי אלו נדחין לפסח שני כשאר הטמאים; אבל אם היו רוב הקהל טמאי מת, או שהיו הכהנים או כלי השרת טמאים טומאת מת--אינם נדחין, אלא יקריבו כולם הפסח בטומאה, הטמאים עם הטהורים: שנאמר "ויהי אנשים, אשר היו טמאים לנפש אדם" (במדבר טו).--יחידים נדחים, ואין הציבור נדחה. ודבר זה, בטומאת המת בלבד כמו שביארנו בביאת המקדש.

ב היו הקהל מחצה טהורים ומחצה טמאי מת--כולם עושין בראשון, והטהורים עושין לעצמם בטהרה, והטמאים עושין לעצמם בטומאה, ואוכלין אותו בטומאה. ואם היו טמאי המת עודפין על הטהורים, אפילו אחד--יעשו כולם בטומאה.

4. ספר כפתור ופרח פרק ו [קדושת הבית לעולם]

מסכת זבחים פרק השוחט והמעלה בחוץ (קז, ב) אתמר המעלה בחוץ בזמן הזה, רבי יוחנן אמר חייב, ור"ל אמר פטור. כתב הר"ם ז"ל ספר המצות (מצות עשה) [מל"ת] (צ) הלכה כרבי יוחנן כי הוא ראוי ליקרב, שהשרש האמתי אצלנו מקריבין אף על פי שאין בית. מסכת עדיות פרק בתרא (פ"ח מ"ו) אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית. (זבחים סב, א)

עמוד 2

אמר רבה אמר רבי יוחנן ג' נביאים עלו מן הגולה, ואחד העיד שמקריבין אף על פי שאין בית, ובמתניתא תנא רבי אליעזר בן יעקב אומר ג' נביאים עלו מן הגולה [וכו'], כתב ה"ב העטור ז"ל ובכל מקום הלכה כר' יוחנן, וקיימא לן משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי. תוספתא (עדויות פ"ג ה"ג) אמר רבי יהושע שמעתי ששוחטים [אע"פ שאין פתחים].

ומיהו אין המעלה חייב עד שיעלה לראש המזבח שיעשה בחוץ, אבל אם העלה על הסלע או על האבן פטור, ואף על פי שהוא בחוץ, שנאמר (בראשית ח, כ) ויבן נח מזבח ליי' וכדרכי יוסי פרק השוחט והמעלה בחוץ (זבחים קח, ב). כתב ה"ב התרומה ז"ל השוחט בחוץ מיירי כגון שבנה מזבח במקומו בפנים דאי לאו הכי אינו חייב בחוץ. ומה שחייב על טמאת מקדש וקדשיו במזיד כרת ובשוגג עולה ויורד, פי' טמאת מקדש, טמא באב הטומאה שנכנס למקדש. פרק הקומץ רבה (מנחות כז, ב) מחוסר כפורים שנכנס לעזרה בשוגג חייב טמאת מקדש ענוש כרת ואין צריך לומר טבול יום ושאר כל הטמאין. מסכת מכות (יד, ב) הבא אל המקדש טמא, כתוב עונש וכתוב אזהרה, עונש (במדבר יט, יג) את מקדש יי' טמא ונכרתה, אזהרה (שם ה, ג) ולא יטמאו (עוד) את מחניהם. ריש פרק ידיעות הטומאה (שבועות יד, ב) בעי ר' ירמיה בן בבל שעלה לארץ ישראל ונעלם ממנו מקדש אלמא קדושת הבית לעולם.

אחר שהענין כן, הנכנס היום שאנו טמאים במקום הבית חייב כרת, והסכים בזה מה"ר ברוך ז"ל. גם כי אמר אלי בירושלם כשהבאתי אליו זה הספר לעבור עליו ולהגיהו, שרבינו יחיאל דפריש ז"ל אמר לבא לירושלם, והוא בשנת שבע עשרה לאלף הששי, ושיקריב קרבנות בזמן הזה. ואני מטרדתי להשלים עמו המלאכה לא שאלתי מה נעשה מטומאתנו, ואנא הכהן המיוחס. אנכי בדרך לפני שילה שב למקומי, נזכרתי הלכה שאין לחוש על הטומאה כדאמרינן בתמורה פרק יש בקרבנות (יד, א) שקרבנות צבור דוחין את השבת ואת הטומאה, וזה כגון שיהיו רוב הכהנים טמאין מקריבין הקרבנות בטומאה.

וכן מסכת פסחים פרק כיצד צולין (עט, א) נטמא קהל או רובו, או שהיו כהנים טמאין והקהל טהור, יעשה בטומאה. כתב עליהם הר"ם ז"ל (פיהמ"ש פסחים פ"ז מ"ו) דע זה העיקר וזכרהו והבינהו והוא כי טומאת מת בלבד היא שתדחה בצבור ויקריבו בטומאה. ומסכת יומא פ"ק (ו, ב) איתמר טומאת מת, רב נחמן אמר התר היא בצבור, רב ששת אמר דחוייה היא בצבור. וכן הלכות ביאת מקדש פ"ד (ה"י וה"ב) כל קרבנות צבור קבוע להם זמן לפיכך דוחין את השבת ואת טומאת המת. אבל הטמאין בטומאה אחרת כגון זבין וזבות נדות וטמאי שרץ ונבלה וכיוצא בהם לא יתעסקו בו ולא יכנסו לעזרה, ואם עברו ועשו או נכנסו לעזרה חייבין כרת על הביאה ומיתה על העבודה, שלא נדחית אלא טומאת מת בלבד, והוא גזרת הכתוב שנאמר (במדבר ט, ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם.

מסכת זבין פ"ד (מ"ו) המת מטמא באהל ומטמא טומאת שבעה, מה שאין הזב מטמא. כלומר שטמא מת טעון הזאה שלישי ושביעי מה שאין כן בזב, והזב וכיוצא בו אינן טעונין אלא ביאת המים בלבד. הרי לטומאה חמורה לא נקפיד, ולשאר טמאות יש להם תקנה. כתב ה"ב התרומה ז"ל הילכך נראה דקדושת מחיצת העיר קיימת לעולם להיות מותר לאכול מעשר שני בתוכה אם בנה מזבח, אבל לא בנה מזבח לא. והנה כבר אמרו ז"ל (זבחים כט, א) מזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו.